

Што яшчэ здымалі пра першадрукара?

- 07.06.2017

1.Ігравое. У 1969 годзе Барыс Сцяпанаў зняў адзіны ў Беларусі ігравы фільм пра нашага вядомага суайчынніка. «Я, Францыск Скарына» — гэта гісторыкабіяграфічная стужка пра асветніка. Сюжэтная лінія адлюстроўвае некаторыя біяграфічныя звесткі славутага першадрукара: Скарына паступае ва ўніверсітэт, змяняе месцы жыхарства па ўсёй Еўропе, атрымлівае ступень доктара — здавалася б, нічога новага. Але неверагодна дынамічны сюжэт і выдатная акцёрская работа (дарэчы, ролі братаў Францыска і Івана Скарынаў выканалі Алег і Расціслаў Янкоўскія) ілюструюць, як гістарычная асоба становіцца сапраўдным культавым персанажам для сучаснікаў. Вядома ж, не абышлося і без натуральных здымкаў Прагі, дзе жыў Францыск Скарына, — падарожжа гістарычнае, лірычнае, геаграфічнае і асобаснае вылілася ва ўнікальны аповед пра жыццё і каханне першадрукара.

2.Дакументальнае. На студыі «Летапіс» Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм» стужка пра першадрукара была знятая яшчэ на сыходзе савецкай эпохі. У 1989 годзе на экранах з’явіўся «Францыск, сын Скарынін». Гэтым фільмам Станіслава Гайдука рыхтаваліся адзначыць юбілей — 500-годдзе з дня нараджэння Францыска Скарыны. Фільм вялікі па хронаметражы — 60 хвілін. Сцэнарый Алеся Петрашкевіча, рэдактар — Уладзімір Мароз. Гэтая стужка эпічная і біяграфічная. Здымачная група спраўдзіла экспедыцыю па месцах, якія тычацца асобы першадрукара: былі і ў Падуі, і ў Вітэнбергу, дзе Скарына, магчыма, сустракаўся з Марцінам Лютэрам, у Кёнігсбергу, Празе, Вільнюсе, Кракаве. Стужка давала ўяўленне пра геаграфію жыцця Францыска Скарыны.

Тая ж ідэя была ў аснове зусім новага дакументальнага фільма «Францыск Скарына. Чалавек свету», які ажыццявіў Алег Лукашэвіч у рамках праекта «Шляхамі Скарыны з Белгазпрамбанкам».

3. Анімацыйнае. Да нядаўняга часу ў беларускай анімацыі не было стужкі пра Скарыну. Але малады мультыплікатар Глеб Куфцерын прысвяціў першадрукару анімацыйную апытанку, якая стала лейтматывам скарынаўскіх праектаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і газеты «ЛіМ».

Дарэчы, аўтар ужо звяртаўся да тэмы культуры ў сваёй творчасці: на сёлетнім «Лістападзе» ў нацыянальнай конкурснай праграме ўдзельнічала стужка Глеба Куфцерына «Шэкспір. Тут». Яго выказванне пра Скарыну — гэта збор меркаванняў людзей, якіх кожны з нас бачыць на вуліцах. Гэта падкрэсліваюць дакументальныя кадры: анімацыйныя персанажы існуюць ва ўмовах рэальнага асяродка. Усе маюць нейкае ўяўленне пра першадрукара і могуць падзяліцца ім у адказ на пытанне: «А хто для вас Францыск Скарына?». Героі фільма ўзгадваюць і помнік асветніку ў Полацку, і яго ўнёсак у друкарскую справу, разважаюць пра сімвалізм асобы для краіны.

— Ідэя стварэння роліка нарадзілася дзякуючы намесніку дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Алесю Сушу, — удакладняе Глеб Куфцерын. — У культуры і медыя персана Скарыны выглядае надта забранзавелай, і амаль няма лёгкіх і вясёлых выказванняў пра яго, якія б краналі любога чалавека. Адсюль абраныя сродкі: рэальнае апытанне на вуліцах, героі якога заменены маляванымі персанажамі. Такі падыход мне дазволіў пэўныя свавольствы: уключыць у апытанне нават самога Скарыну. У выніку пацвердзілася маё адчуванне, што кожнаму беларусу ёсць што сказаць пра Францыска Скарыну.